

Biblioteka Jagellońska
Kraków
Sw. Anny 19

טשענאטאכטאזער

אָנאַנצען-פּרײַז:
פּאַר אַ מיליטער שורה
פּרײַז 24 גראשען
אין טעקסט 60 גראשען
די ערשטע זעקס וואך האלט 8 אנטקען שאלטען.
אריין אינהאלט אין די אנטקען אין די רעד. נישט פּערזאנלעך פּרײַז.

ערשיינט יעדע פרייטאג.
רעדאקציע און אדמיניסטראציע
ערשטע ארבעט 6. מעלעפאן 201.

ענגאנמענס-פּרײַז:
8 נומער 20 גראשען.
ערשטע פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע:
Częstochowa, Aleja 6. telefon 201.

פרייטאג פ' ו'הדר כו אדר א' תרפ"ט ליכט צינדען 5.10 Piątek dn 8 marca 1929

Bank Przemysłowców i Kupców
w CZĘSTOCHOWIE

podaje do wiadomości ogółu kupiectwa, iż posiada składy z własną bocznica.
Wszelkie przesyłki wagonowe i półwagonowe nadesłane pod adresem banku należy adresować:

Bank Przemysłowców i Kupców w Częstochowie
Spółdzielnia z ogr. odp.
Częstochowa, bocznicza Adolfa Tajchnera

די סוחרים און פאבריקאנטען-באנק
אין טשענאטאכטאזען
אין מדינת רוס ג' סוחרים-שטאנד, אזוי בעזיצט לאנגערס מיט אנאייגענע גלייזע
אלקארט האנגען און האלב - וואנגענדיגע איבערשיקונגען, נעשיקט אויפ'ן ארבעט פון דער באנק
דארפן ארבעטס ווערן:
פאבריקאנטען און סוחרים - באנק ג. מ. ב. ה.
טשענאטאכטאזען, גלייזע פון אדארה טייכנער.

זאך „ווארטא“
נאכטראג פון דער ווירנער דראמטו און אפערטטו-טרופע
פראש מיט ד' בעוואוסטע ארטיסטען: נחמה, קדיש, האש, ר. שריפטזעצער
צוזאמען מיט פאלגענדען ערשטקלאסיגען ארטיסטען-אנסאמבל: פרויען: נחמה, מאלוינא ראפאל,
ליטווינא, אידנא, אסטראוואנסקא. מענער: קדיש, האש, שרעמוצער, שערמאן, ארליק, גראדנער,
שאדאקסקי, וויססוואר, זאק א. א.
בילדען - און דער דורקער פון ה' בעשטאן

היינט פרייטאג אין מאָרנען שבת
האלב 9 אווענד
באי אדערא
פּערזענלעך איירעפּעאישע עפּערטע אין 3 אקטען
רעזשע קדיש
פון קאלמאן

מאָרנען שבת האלב 4 נאכטיאג
אברהם גאלדפארען'ס געבלישע אפערע
עקדת יצחק
אין 3 אקטען
רעזשע קדיש
מיט'ן אנטער פון מאַר הינא ראפער.

פייטערלעשער-זאך
די רעדאקציע שרם. לטענה, ה. קרוק. לטענה: 6 עלרמאן
מ. ח. קעשמין אדמיניסטראציע: סעזעניצקי. סולער: קאפער
אין די פּיעסען נעמען אנטווי: פרויען ארעל, בושנינסקא, לאקס, ליכטער, עלרמאן, מרוק. מענער: אריקל
יערווא, יעקובאוויטש, לאקס, לעזקאוויטש, לעזקאוויטש, קרוק, קאליו, סאה, האַנריק. בילדען - ב' ה' באשטאן

זשאן און מאדלענע
אין 1 טאל דאס בערוהטע ארבייטער-ווערק
אדער סאמפ צווישען פֿאַרעמאריאט און מאפּיאריזם אין יאהר 1848

שבת בייטאג צום 1-ען אויפטריט פון דער בע-ריהמסער ארטיסטן זאבעלסא ווערט נעשפילט
קאמישע אפערטע אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ

שבת 9 אווענד פּרעמיערע דער נאכט-גנב
פּיעסע אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ

אכטונג שניידערינס!
שבת רעם 9 מערץ פונקטליך 3 נאכטיאג קומט פאר
א פאך - פערזאמלונג
מיט'ן אנטווי פון די פּערזאמלונג אין לאקאל פון האנדווערקער - פּערמין
2 אלע 40, ספּעציעל געווינדעט פאך פראגען פון שניידערינס, מיטגלידערינס
און אויך נישט מיטגלידערינס דארפן צוליב ווען אונגענעם אינטערעס
קומען פונקטליך.
די פּערזאמלונג פון שניידער מיטסער פּעראיין.

WYJAŚNIENIE.
Wobec rozsiewanych fałszywych wieści w związku z listem Dyrekcji o podwyższeniu czesnego w gimnazjum D-ra Axera wyjaśniamy, że nauczycielstwo tegoż gimnazjum zgodziło się pobierać w 12 ratach te same pobory roczne, które miało odebrać w 10. Żadnych podwyżek w związku z ostatnim zatargiem nauczycielstwa nie uzyskało, ani nie żądało.

Związek Zawodowy Nauczycieli Żydowskich Szkół Średnich w Polsce
Oddział w Częstochowie.

צו דער פּערזאמלונג פון אונזער פּרײַנדן
חומשע עניינסבערג
מיט ה' גענייקט סאלאמאנאוויטש
ווינצען א הארציגען טול-טוב און א גליקליכע צוקונפט
דוד קרויענצקי און פּרײַ
מ. לערערמאן און מ. וואַלינסקא

Z okazji zaręczyn panny DORY WŁKOWICZOWNEJ z p. JOZEFEM SZWARCEM życzymy wiele szczęścia i różowej przyszłości
Rena i Jakób Rozenblum
Antwerpja—Belgia.

צו דער פּערזאמלונג פון אונזער קווינקע מאניע יאסקער ראדאסק
מיט ה' אברם גליקסמאן טשענאטאכטאזען ווינצען מיר פּיעל גליק און
ערויגען צוהיילדיגעייט
טשענאטאכטאזען.

BANK SPÓŁDZIELCZY
Drobnych Kupców i Rzemieślników sp. z o. o.
w KRZEPICACH

ענטוויקעלט זיך ווערן גוט און פיהרט אויס אלע באנק-טראנזאקציעס רע-
יעל און פונקטליך, נעמט אן וואלדען, אונטאקעס, קויפט אויס פראכטען.
גלייכצייטיג ווערן מיר זיך צו אלע קאָאָפּעראַטיווע בענק, או זי זאלען
שטען מיט אונז און א שטענדיגע קאָנטיאקט און אלע באנק-אפּעראַציעס
ערלעבונגען דורך אונז.

צו דער טשענאטאכטאזער יודישער בעפעלקערונג!
איך מאך בעקאנט די יודישע בעפעלקערונג אין
טשענאטאכטאזען, אז ביי וועלכע עלטערן עס וועט
געבוירען ווערן א יונגעל דארף דער פאטער אין
אייגענעם אינטערעס זיך מעלדען צו דער ספּעציע-
ליסטע פאר ברוך-לידערנע דיר. ראפאפארט
טשענאטאכטאזען, האטעל קאליסקי, צומער 2

PODZIĘKOWANIE.
W. Pani Dyr. Sabie Rapaport, właśc. zakładu ortopedycznego spec. dla przepukliny, która przyjmuje w hotelu Kaliskim, składam serdeczne podziękowanie za umiejętne założenie mi bandażu gumowego obustronnego, według jej metody. Cierpiałem dłuższy czas na rupturę, nsiłem przeróżne bandaże lecz bezskutecznie, a dziś dzięki jedynej mistrzyni Rapaportowej pozbyłem się dręczącej mnie ruptury.
St. Markowski, rob. huty Raków.

Właśc. pracowni ubiorów damskich
SAMUEL KATZ
Częstochowa, ulica Panny Marji № 20, Telefon 2-12
powrócił z Paryża
i poleca Sz. Klijehteli na sezon wiosenny i letni
Najnowsze Modele Palt i Futer
nabytych w firmach „Lucien Lelong” „Jean Lanvin”
„O Rossene” „Chanel” i in.

וויכטיג פאר דאמען!
נאך א לאנגער פּרעקטיק אין ווארשא האב איך
געפונען א מאגאזין
פון דאמען-הויטען
גלייכצייטיג נעם איך אן מאשין-שמרוי צו נעמען
און בכער אפערירן ארבעט אין דעם פאך.
רום א', 2-טע אלע 18
ערשטער שטאק, רעכטע אפּערינע, ביי ה' וועס.

דעם טיפּעסטען מיטגעפיהל דרוקען מיר אויס אונזער לאנג-
יערהיגען פּוּבליקאציע, דעם ה' לייביש פּראַנק צוליעב'ן
טויט פון זיין לועבען פּאַטער
גרונים ניע
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
ווד. פרויען-פּעראיין. עורה'

בעקאנטאכונג
איך מאך בעקאנט אז איך אלס לאנג-יערהיגען ספּעציעליסט ארבייט אויס די בע-
ריהמסער און בעסערע באַנדאזשען גוט צינגעפּאַסטע, ברוכבענדער,
נאפּער - בענדער, און אקע אנדערע באַנדאזשען, גומטע קישקעס פון
פּינסטען סיסטעם.
פון אויסארייטונג אין דער הינזיכט און א זיכערע היף, נישט ענגענערט און גע-
טרעלט, נאר אלס עהרליכע און ריכטיגע זאכען, ווי יעדער קען זיך איבערזענען בע די פּיעל
סענזען וואס זענען און מייע באַנדאזשען אויסגעפיהלט געווארען. היי בנייש האַרשנאָג,א
ליבזש געהעק. י. בעהם, שלמה סטאַלדן און האַבער'ס הויז, שלמה וועלכעוויטש זאכטעל
סאכער און פּיעל אנדערע.
מיט אכטונג י. קאהן. 1 אלע 1.

דעם טיפּעסטען מיטגעפיהל דרוקען מיר אויס
אונזער פּערזאמלונג-מיטגלידער חבּר פּולקע
דימאנט צוליעבן טויט פון זיין
מוטער
די מישרער סעקציע ביי'ם
האנדווערקער-פּערבאנד אכט. אין טשענאטא.

דעם טיפּעסטען מיטגעפיהל דרוקען מיר אויס אונזער לאנג-
יערהיגען פּוּבליקאציע, דעם ה' לייביש פּראַנק צוליעב'ן
טויט פון זיין לועבען פּאַטער
גרונים ניע
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
ווד. פרויען-פּעראיין. עורה'

פאר מצות-בעקער
אדער צו אנדערע צוועקען
גרויסע לאנגע טישען מיט צינג - בלעך בעשראָגען
אויך פּערשידען מעכעל
פּוּרטיג צו פּערקויפּען.
ערקויפּונגען ביי בעסער וואַלעס 20 הויז קלעווען.

צירל קארמיאל
האַרְאָוויטש
איך נאך לאנגע און שווערע לידען נעשטאַרבען אין עלטער פון 63 יאהר.
די לווה אין פּאַרעקומען מאַנטאג דעם 4 מערץ (כ"ב אדר א') 2 נאכטיאג פון דער
וואוינונג גייער מארק 5, הענגען וואס עס מעלדען די אין פרויער פּערבליבענע
מאן טעכטער, זיהו, שניר, אידעם,
אייניקלעך זיין פּאַמירע

תוצרת הארץ לגולה

דו ארץ-ישראל, פארדוקציע פארן גלות.
 דאס איז אפגעפון די לעבונגען האט זיך געפונען א קורצער צייט אג-גענומען ווערן און א' אלס פונ-ראמקום ארץ-ישראל וועלכע עס וועט זיך בויען דער דערמאנער ישוב.

עס איז א נעגנע פארשטענדליכע זאך, אז און דער צייט ווען עס מעג אלק לענדער זענען די גרעסטע האט ווערע אפגעהאנגען דערנעבען אין די צעה-נער מיליאנען, שטרענגע האט מערער צו פארברענגען דעם עקספארט פון זענען לענדער, און זענען געשע-פונען פונעם ווען נעץ פונאז - מערק פאר ווערע אויפארבעטונגען, מוז דער נעחום דאס ערשט איצט זיך אויפבו-ענדע ארץ-ישראל, מיט איהר קלענע און בעשענעמען זעהל אפגעהאנגען איהר נעחום ווערן האט צו פארברענגען איהר פארדוקציע, און צו נעמען אלס נעץ פלעצער פאר דו ארטיקלען האט זיך זען זעהל אפגעהאנגען קענען זי נישט פארברענגען.

און אויב און טאקי גענוג דעם רוב פון די ארץ-ישראל פארדוקציע האט אקסען טיף דער ערד, היי פאמע-ראנצען העלכע הערען עקספארטירט קען אויסלאנד, און נאר א ראנק דעם עקספארטירט בליהען די ארץ-ישראל'ונע פארטיס, און ברענגען זענען אפגע-פוער א גוטען ריז, די פארטיס פערדוקציע און פארברענגען זיך פון פאנע א סאג, און זענען א ברחה פארן לאנד.

הען מיר רעדען זענען פאר הענען דער לעבונגען פון תוצרת הארץ לגולה - די ארץ-ישראל פארדוקציע פארן גלות, האט דאס א נאנט אנדערן זין, און א פאעזיעל גאנצאנאלע כונה, העלכע געשטעהט און דעם האט די יודען פון נאר דער העלם, אלץ יודען פון די גלות לענדער ווערע יודע בעזונדער דארף אויף זיך האבען דעם הוב, צו אונטערשטענען די א' פארדוקציע און צו בעזונען זיך זען פירואסען געבוירן, היי חכם מעגליך די וועלכע האט הערען אויסגעארבעט און ארץ-ישראל.

היי בעהאפט זענען מיר שפענדונג, און מיר קומען פון דער פענה און שרעק דעם האט ארץ-ישראל קען און בעשענען פיל אפגעגעבן נאר 3-4 מיליאן יודען, און עס זענען דעם לאנד פון די נאנט 16 מיליאן יודען האט געזענען זיך אין גלות, פיל אלץ בעשענענען זיך אין אויפבויען, און אלץ זענען פארברענגען און די אוי-פוי ארבעט זעל נעחן האט שגעלען און האט בעסער.

התלכות דרשן דאס מירן מיר

הען עס האט אין אונזער שטערט געהאלטן דער מוטגליך פון דער ארץ-ישראל דעלעגאציע פון קרן-היסוד' ה' שמואל זשוכאוועקי האט ער אונז גע-זעכט א השבון, אז מען פון די 15 מיליאן יודען זעל יעדער קויפען במשך דעם יאהר נאר פאר א יעדן פארט ארץ-ישראל פארדוקציע האלט ארץ-ישראל זיך נעקענט גענוג פאר אונזערע און ענטפערליכן.

און דאס איז דער פאקט אז קלע-געקעט, האבן דאס צו קויפען אין שוין איצט אויך פאר האנדל, עס הא-ען מיר אין ארץ-ישראל חתן קעגן-פערדוקציע, טאקעלאה, סטערלינג, אפיל, איצט ביזער, מלחם, מצות, און פילע אנדערע זענען פון פאנע-מעגליכע נע-בייד, העלכע זענען פאנע-געקעטעלט לויטן לעצטען הארץ פון דער פארד-נער מעכטיק.

לויט די לעצטע יודישע עקספארטירען איצט אין א' 500 פארברענגען העלכע געשעפטונגען העכער 7000 ארבעטער, און ס'איז זיך פארטיקען פארברענגען היי פון די דערמיטע פארברענגען האלט זיך נעקענט ענטפערליכן הען מיר יודען פון גלות זענען אויף זיך פיה-לען דעם חב' זי צו אונזער-שטענען, און זי האלט זיך נעקענט פילפאך פער-נעקענען, געשעפטונגען נישט בלויז די ארבעטסלאזיק האט געזענען זיך נאך אין ליגה, נאר ארבעטענען פיעל יודישע ארבעטער פון גלות האט שטרע-גען מיט אלע כחות אהינדזיקומען.

ישיבת "בתר תורה"

אין חול זענען עטליכע הערער הענען דער ישיבה "בתר תורה", העל-פע און ב' אונז אין שטערט נעגריג-דעם געהערען מיט א קורצער צייט צו-רוק.

הענען דער דאווענער ישיבה און שוין אין דער שטענעטשטאנער ציי-טונג נעשריבען געהערען און יעדער חסיד שוין, אז מ'איז געווען אס פאר דעם דאווענער תורה - אנטשאלט אין שטענעטשטאנער, און די שטערט רעכער געהערען מיט א זעהר היכטונגען אג-זעהען דער ישיבה "בתר תורה", העל-פע און ב' אונז אין שטערט נעגריג-דעם געהערען מיט א קורצער צייט צו-רוק.

הענען דער דאווענער ישיבה און שוין אין דער שטענעטשטאנער ציי-טונג נעשריבען געהערען און יעדער חסיד שוין, אז מ'איז געווען אס פאר דעם דאווענער תורה - אנטשאלט אין שטענעטשטאנער, און די שטערט רעכער געהערען מיט א זעהר היכטונגען אג-זעהען דער ישיבה "בתר תורה", העל-פע און ב' אונז אין שטערט נעגריג-דעם געהערען מיט א קורצער צייט צו-רוק.

וואס געהערט וואס געזעהען

גענדליך איז אפגעקומען דער הירש מערק, הען מען קען פארשטענען אז די נויטע פרעסע העלען שוין נישט קע-נען האבען פון שלמה, פאסט דער חירש איז נאך אין פילע הינטער-פונען ערצער זי אלע אנדערע חרשים, סחמה אין די צעפטען קומט, פאר א קאפף צווישען דעם הינטער פונען פרוה-לונג.

אין הענטונגען חירש הערען ס'הע-סער נעם, אזוי אז עס איז ספוגל צו פערשפרייטען קראנקהייטען, זיך ווערען און עס פארן פונען, און יעדער קאלמער פאן האלט אג די סוהרעם פון אפגעקומען סוהרות אויפן ווער-פענען, און דאס שטענעטשטאנער דעם נאנ-צען עולם הספחה, און עס פיהלט זיך טאקי א געהעלדיגער קרונום אין נעם, סוהרות העלכע האבען נויטע קעגן-סופט סוהרות, קענען נישט זעהלען סחמה דער קונה העלם נאך נישט געט קויפען, וועלענדיג איז דער הירש פאר פאר אלען, אויך א גרויסע צרה סחמה עס איז נישט פון האט צו שריבען, עס איז נישט פון סענא, עס קומט נארויטש פאר קען אויספערלי-שעם, אלץ שלאס און א געמיסלע-קען שלאס, און אויב מ'איז עפוש יא פארנעקומען און דאס זעל נישט ווער היכטונג, דערזענער פון און זיך צוואפען צו דער הפנטאנער שטילקעט און דערזעהלען קלענגעלעך, האט העלען נישט זיך פון די ערשטע חיר-סינקעט.

שטעהט א פאעזיעל - אנטווערפער ראשי-שבה, העלכער פיהרט אן מיט די למורים, און אויך א מנהל, העל-כער העט די שטרענגע השגחה אונזער די תלמידים, אז אלץ זעל געהיירט הערען אויפן בעסטען אופן.

ס'איז גענוג צו זענען, אז אין משך פון איהר קורצער ענטפערונגען האט די ישיבה זיך שוין גענוג פון ענטפערעלט און אלץ איז זעהר נאם הערענעשטעלט אזוי אז די גענוגעקענע-רעגים און תלמידי חכמים, האט העבען די ישיבה בעזוכט העבען אויסגערוקט זיער העכסטע צופרידנהייט דעם ראש-ישיבה פאר זיך זען שרע לערנען און די נרויסע בקיאות פון די תלמידים.

דער פראיעקט וועגען א בוי-אקציע אין פוילען.

היי בעהאפט האט דער מינוסטערען ראש פארברענגען און ס'איז א פרו-יעקט הענען דעם דאווענער ישיבה פון די דאווענער העכערונג זעל גענומען הערען אלס בוי-פאנען אויסצו-שטעלען נעץ פונען מיט האוינונגען פאר דער בעפעלקערונג, אויסער דעם האט 25 פראצען פון דער מיטע זעל אהעקענענען הערען די חירשטליכע פון די אלע הערען און זעל זיך זען צו דעקען די אויסגעבען פון רע-פארטירען ווערען הערען.

דאס שטענעל ארבעט פארהען, הייט זענען די קעגן האט זיך נישט געפונען הער, האט ער געזענען און ער-קלערט א פאר הערער הענען די "השגחה" (די פארברענגונג און פאר-נעקענען אין זעל פון דער "השגחה") הענען יודישע מעשעסער, געהען גע-שפילט, אויסגעקערט, אז דאס יעדן, און אפדער אף העב רעכט צוקענט הענען האט די אנטווערפער, וועלער אינג, און דער ה' גענומענער שוין נישט געהען און מען האט איהם נישט מעהר געזעהן א גענוגען זענער קע-נער האט אפילו נישט געמעקט הי שוין ער איז געלם געהארען, נישט דאס גיין אויך אויסען.

שפעצער האט זיך ארויסגעווען אז פאסטער איז אין דער פארברענגונג פארברענגענער דער שטענעטשטאנער פאר און הארט און זען פערטערער דאס אין שטענעטשטאנער, ראטטאן פער-דערטען האט געהאלטען אנטפערלי-כען דערערט הענען יודישע מעשעסער און הענען דעם האט עס קומט פאר אויף דעם גענוגען און אונזער שטערט און מיר זענען געהאוויר געהארען, אז די לעצטע ריב יאהר האט זיך פלעג-סאכטאן קונה שם געהען אין גענוג פוילען אלס א שטארק, האט קען אויס-האלפען א סטענדיג יודיש מעשעסער, הענען דעם, אז עס מענען נאר שפייע-לען זעלכע אקטיווערען האט זענען מיטגלידער און שטיממען-פארטיי און האפער קומען אראפ אנדערע דארף זען זיך בעקענענען, אז ארומגעגען דארטען דערלאזען סוהרה"ק און מען דארף זיך דערפאר בעזעהלען... הע-נען דעם אז עס איז שוין דא א טרי-פע העלכע שטעלט און פארברענגענער

